

PROFESORUL DUMITRU PURICE (1880 - 1928)

130 de ani de la naștere

Din galeria miilor de personalități locale care au slujit neamul românesc

Ana Grama

Key words: Dumitru Purice, theacher, romanian, Transylvania, 19th-20th century

School-master Dumitru Purice (1880 - 1928)

From the gallery of thousands of local personalities which served the romanian nation

Abstract: The article shows the portrait of the school-master and priest Dumitru Purice, whose activity put him in the series of romanian intellectuals, enough numerous to mark the society where they live, as a whole, with *it's good and wrong*.

Profesorul Dumitru Purice s'a născut la 10 August 1880, în comuna Budila județul Trei Scaune. A urmat studiile secundare la liceul ortodox român din Brașov (...). a trecut examenul de maturitate (bacalaureatul), în Iunie 1900. A absolvit seminarul pedagogico-teologic din Sibiu, în 1903. În anul 1904, a funcționat ca învățător în comuna Bonțida județul Cluj și Nocrich (Sibiu). Dela Ianuarie 1905 a slujit ca preot în parohia ortodoxă Hurez (Făgăraș), până la 1916, data refugiului. Dela Noemvrie 1919 până la ziua morții a servit ca profesor la liceul nostru, după ce urmasse în vara anului 1920 cursurile pregătitoare de profesori dela Universitatea din Cluj, unde a depus și examenul de capacitate, în Martie 1921 și-a dat blândul și nobilul său suflet în mâinile Creatorului Vineri 30 Martie 1928, în al 48-lea an al vieții sale".¹

¹ După Anuarul Liceului Radu Negru din Făgăraș.....

Unirea cea Mare continuă să fie un subiect de interes pentru toți cei preocupați de istoria contemporană. Memoria ei are uneori accente mai subliniate pentru că proprii înaintași, unii chiar neintermediați, au constituit "generația unirii". Este binecunoscut că din rândul tinerei, și firavei, intelectualități românești s-au născut cei mai activi propagandiști și militanți pentru UNIRE; cei împotriva unirii cu "Țara" au fost puțini și negați de proprii contemporani, apoi de generațiile următoare, ei înșiși retrăgându-se din viața socială ca niște *învinși*. Unul dintre activiștii reconstruirii României Mari a fost profesorul pe care-l aducem în fața cititorilor acestei publicații, adăugându-l celor care figurează deja într-o galerie virtuală a personalităților locale românești.

Ca un preludiv la descoperirea unor înțelesuri poate nerostite, propunem cititorilor pentru început să privească o fotografie ce ne vine din urmă cu aproape un secol. Fără nici un efort descoperim, iată, un om frumos și demn, cum erau numeroși români, inclusiv cei din „Trei Scaune”. Pe aceștia, personajul nostru, asemenea altora, cu care are aproape trăsături comune, cel puțin de ținută, îi poate reprezenta în acest sens. Să mai observăm la acest adevărat „domn” interbelic liniștea ce i se citește pe chip, o pace interioară care exclude orice „țâfnă” a celor mai mari, mai puternici, mai ajunși, mai..., mai... Apoi, privirea sa confirmă *spusa* (inclusiv a lui I.L. Caragiale despre M. Eminescu) că, în spatele ochilor săi inteligenți, „locuiește cineva înăuntru”! Vădit înțelept, deci capabil să înțeleagă *mersul lumii*, fără ură, ori deznădejde, cu acceptul de a trăi *cum se cuvine* întipărit pe chip și cu însemnele puterii de a nu se clinti în fața vreun efort înscrise în toate trăsăturile feței și ținutei sale.

Iar acest om poate fi socotit tipic pentru cei din generația sa, pe care istoria i-a reținut, aceia ce i-au fost asemenea ca for-

mație intelectuală, ori prin ocupațiile pe care le-au practicat. Este vorba despre românii sudtransilvani care în preajma Primului război mondial erau mai mult sau mai puțin tineri. Oricum, cu toții, după ce au depășit ororile războiului, la sfârșitul acestuia s-au înscris în trudnica muncă de construire a tânărului Stat românesc.

Profesorul Dumitru Purice, face parte neîndoios din șirul de intelectuali români, suficient de numeroși pentru a-și pune amprenta pe mediul în care trăiau și-și duceau activitatea, pe întreaga epocă, în general, cu *bunele și cu relele ei*.

L-am cunoscut pe acest profesor, „legendar” în Țara Făgărașului ... *din povești*: fratele mamei mele i-a fost elev; profesorul i-a predat istoria –în momente în care *se făcea marea istorie*- și i-a fost diriginte. Amintirile unchiului (fiu de țărani, *Dr. în științe* la Liège), provocate de mereu preamultele întrebări ale nepoatei, au creionat un portret cuceritor, abia peste mulți ani *priceput* la adevăratele dimensiuni. Era perceput ca „un român adevărat venit *din ungurime*”, așa cum proprii mei *moși* plecaseră, cu multe decenii în urmă, din Brețcu.

Domnul profesor Purice venise în liceul „Radu Negru” din Făgăraș într-un moment pe cât de entuziast, pe atât de greu de traversat. Înainte de 2 februarie 1919, când liceul a fost preluat de noile autorități - prin prefectul român Dr. VASSU-, într-un județ în care populația română era de 97% toate materiile se predau numai în limba maghiară. În toate *proiectele de programă și anualele* acelei școli, sintagmele de referință fuseseră: „cultivarea și răspândirea sentimentului maghiar”, „creșterea tinerilor în astfel de direcție”, „să se declare cu mândrie cetățeni maghiari”; ceea ce și profesorii (maghiari) „și-au ținut de supremă datorie a le-o strecura în suflet cu orice prilej”. Era un liceu „de stat”, un stat susținut și prin contribuția contribuabililor români, unde funcționa

... un singur profesor român! Situația era similară în tot Ardealul. Consiliului Dirigent ia urgent măsura de a pregăti profesori secundari proveniți din învățători și preoți pentru 25 licee și 66 școli civile de stat preluate de Statul român. Selecția viitorilor profesori putea fi, și era, extrem de riguroasă: dintre românii deja *școliți* -cu greu, dar temeinic- autoritățile aveau de unde recruta oameni capabili. Doar ei nu fuseseră niciodată integrați în alte slujbe de stat....

Românizarea școlii din Făgăraș a fost de la început un succes: numai în primul an, în clasa I s-au înscris 184 elevi, deschizându-se 3 clase paralele. Adăugându-se cei ce veneau de la alte școli –mai îndepărtate de satele făgărășene, cum erau cei de la Gimnaziul șagunian din Brașov- la inaugurarea din 6 octombrie 1919 se anunțau ca *înscriși* 417 elevi. Director era Dr. Ștefan Damian, venit din serviciul militar.

Dumitru Purice a funcționat întâi ca profesor suplinitor pentru geografie și istorie, „cu calificare preotească”, diriginte și custode al muzeului de geografie, dar și secretar al Comitetului școlar, funcție de încredere pentru întreaga societate românească făgărășană; va preda și religia. Din anul 1921/22 este profesor titular „provi-

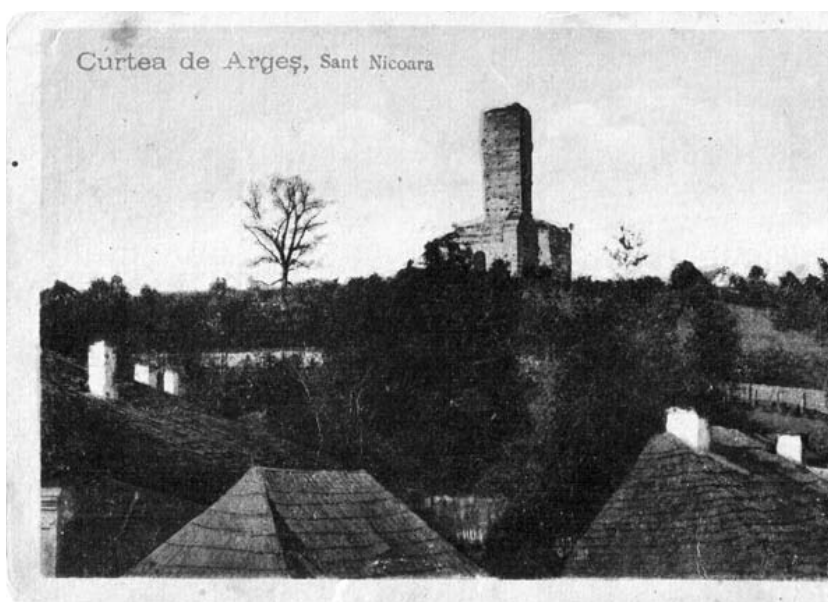
zoriu”. Avea 15 ani vechime, ca preot, și 3 de învățământ. Nu mai funcționează din 1 martie 1922 „în urma unor împrejurări regretabile ce s-au ivit cu ocazia alegerilor pentru Cameră”, dar revine în anul următor. Sub coordonarea sa Muzeul liceului devine *istorico-filologic*.

Seriozitatea școlii –și nu doar a directorului, ci și a celorlalți dascăli- se probează prin datele de mai jos. Din cei *înscriși în primul an de funcționare „românească” a liceului, în anul școlar 1919-1920, erau înscriși în cls. a II-a 56 elevi. Au absolvit clasa a VIII-a doar 17!* Părăseau școala nu doar cei ce nu plăteau taxele școlare, ci cei care ...nu aveau note de trecere. Începând din anul 1925, cei ce doreau să urmeze „universitatea”, susțineau examene de bacalaureat la Sibiu ori la Brașov.

Cine are disponibilitatea – dar și forța – de a număra și judeca câte caractere de nivel național (de la Remus Răduleț, la Traian Herseni), sau local, a format profesorul Purice, ori câți copii/tineri au trecut prin „măinile” dascălului de istorie-preot? Foștii săi elevi l-au reținut, cu multă plăcere, ca fiind cel ce organiza excursii în toată țara, mai ales la locurile cu rezonanță istorică, pentru majoritatea copiilor acestea fiind primele ieșiri din satul/orașul lor,

Carte postală trimisă familiei, în satul Rodbav, Făgăraș, de către elevul Suciuc Valeriu, elev în clasa a IV-a a Liceului Radu Negru din Făgăraș.

Însemnare: „*Suvenire de la Curtea de Argeș, din anul 1922, în excursia din 26-30 iunie (...)*”

experiențe intelectuale și personale esențiale.

Din discursul directorului Liceului Radu Negru din Făgăraș, Dr. Damian.

„(...) Dumitru Purice, era mai presus de toate o pildă vrednică de urmat în ce privește **dragostea de neam**. În această privință, nici o jertfă nu i se părea prea mare. De felul lui om idealist și fire însuflețită pentru tot ce i se părea bun, nobil și drept. În aceeași măsură era însă dârz și neîmpăcat dușman față de nedreptate și asupra.

Potrivit firii sale s'a pus în slujba bisericii și școlii de la țară, în slujba celor doi factori culturali, cari, în vremuri de restriște au lucrat mână în mână, pentru a putea ține aprinsă scânteia conștiinței naționale.

Regretatul face parte din acea **admirabilă pleiadă de intelectuali români**, -cari erau chemați a se identifica pe deplin cu soarta vitregă a oropsitului nostru popor.

Iar când în anii războiului mondial, se deslănțuise asupra ogoarelor noastre o furtună vrășmașe, lăsând să cadă pe bietul Ardeal urgia -anilor răi din biblie, ne mai putând suporta asupra noastră fără seamăn ale dușmanilor noștri seculari, a luat toiagul pribegiei, trecând la frații liberi, ca să le spună suferințele noastre.

Când s'au revărsat însă zorile binefăcătoare ale libertății naționale și pe meleagurile noastre, și-a oferit serviciile liceului din Făgăraș, care trebuia să devină școală românească.(...). Și acum privind această rară energie cheltuită pe-deantregul în slujba neamului, îl putem asigura pe iubitul nostru coleg că vremelnica sa petrecere în mijlocul nostru n'a fost zadarnică, căci **sămânța aruncată de el va încolți** și va aduce îmbelșugat rod în vlăstarele noastre tinere, conducătorii de mâine ai societății noastre.